Revista apare o dată la două luni. Următorul număr va apărea în decembrie.
Fotografie: Marko Blazevic
Anul V, Nr. 5, 2020

topLitera

REVISTĂ LITERARĂ

ÎN ACEST NUMĂR

Nicolae Vălăreanu Sârbu
● Privind pe fereastră
● Nu vreau să știu de teamă
● Singurătate și teamă
● Cu inimile sus
Ion Ianoși
● Catrene primăvăratice
● Angajare...
● Autonomie
Dorin Cozan
● Pe râul de argint, cu maestrul
● Pot fi vasul tău
● O zi din viața lui Lazăr cel Tânăr
Gheorghiță Colceriu
● Mai departe...
● Măsura vieții
● Pro Eminescu, o scrisoare...
Mircea Dorin Istrate
● Stâlpi de veșnicie
● Înțeleptul
● O toamnă c-altădată
Domnica Matei
● Viitorul din durere
Dr. Viorica Lazăr
● Școală și rost în educația culturală toplițeană. Arc peste timp
Dragoș Gelu
● „Pe acoperișul unui veac” - o carte remarcabilă, semnată de poetul Nicolae Vălăreanu Sârbu
Alexandra Mureșan
● Printre lupi - Misha Defonseca
Lenuța Kondratovici
● Lectură prin artă sau arta lecturii - pt. 2

Poezie

PRIVIND PE FEREASTRĂ

Dintre toate bucurile ce m-au însoțit
tu mi-ai făcut cele mai multe
și nici măcar nu știi,
tot ce împărțim împreună
sunt anotimpurile povestite frumos.

Nopțile pierd coroane albastre
se va schimba timpul fără să observăm,
mă închid în cuvinte și respir
toată dragostea din noi,
oricum tu știi de fiecare dată ce simt
și mă aștepți să vin
privind de după perdele.

NU VREAU SĂ ȘTIU DE TEAMĂ

Întorc drumurile înapoi
și mă pregătesc de mers,
dar am numai împotriviri.

Las în uitare toate suferințele,
nu vreau să știu de teamă
și nevinovat starea mă intrigă,

deseori tristețea are urme vagi
care sunt greu de observat,
dar sapă în interior adânc.

Cerul se cufundă într-o liniște apăsătoare,
copacii cu aerul lor de lumină
respiră verdele prin frunze,
nu mai pun prea mult suflet,
mă înclin cu smerenie la cei dotați
cu harul dătător de viață.

Serile copleșitor de frumoase
se apropie la orizont.

Îmi lipesc fruntea de inima ta,
o ascult,
nu pot să fac mai mult,
dar pot iubi

cu toată ființa ce se înalță.

SINGURĂTATE ȘI TEAMĂ

Într-o lume plină de neguri și umbre
moartea se joacă de-a viața
și când totul se rupe din punctul nevralgic
cade în deșertăciune.

Soarta cred că și-a pierdut
sămânța în care se crede,
să mai răsară.

Singurătatea în care se ascunde teama
are trupul copt și pielea de lămâie,
fără multă așteptare
primăvara din mine nu mai înmugurește.

și eu
sunt izolat în lacrima unui sfânt.

CU INIMILE SUS

Noaptea se destramă pe muntele sfânt
în care urcă credincioșii neștiuți,
în suflet nu mai au niciu loc
chiar dacă merg să se roage lui Isus.
Cu inimile sus
nu se știe în ce stare o să ajungă,
dar ajung stropiți de lumină
de ce se grăbesc atât?
N-am niciun răspuns,
am doar o lacrimă ce se scurge pe pomeți,
soarele a urcat pe cer,
ei mai au de urcat
până la înțelegerea cuvântului nimb.

Când ceasul o să aibă bătăile sacre
Pe munte, deasupra
duhul o să coboare în voi.

Nicolae Vălăreanu Sârbu

Fotografie: Luke Stackpoole

CATRENE PRIMĂVĂRATICE

În corcoduș e iar ninsoare
De flori mirabile în soare
Ce strălucesc timid și pare
Că au venit din larga zare.

Prohodul iernii l-a slujit o cioară
Și doi cocori veniți din altă țară,
Ce și-au luat penaj de vară
Ca îmbrăcați în frac să pară.

O rândunică și un sturz hoinar
Ce au veșminte de la anticar
Ș-un corb în haine de coșar
Erau cortegiul funerar.

O vrabie dintr-un tufan
Și înfoiatul domn curcan
Priveau cortegiul cel sărman,
Din urma mortului bălan.

Din corcodușul nins total
Cu nervii-ntinși peste normal,
O vrabie, martor banal,
Se tot foia, pornită pe scandal.

Un cuc, persoană vinovată,
Ce-și uită des rolul său de tată,
A cuvântat, la groapa nou săpată:
„Ce bine e cu iarna decedată!”

Așa c-am scris pe îndelete
Fără de pizmă și fără regrete
Aceste rânduri nu prea coerente
Ce se pretind a fi concrete...

ANGAJARE...

Aflând din presa cotidiană,
Că pieții muncii din poiană,
Îi trebuie un șef, neapărat,
Măgarul se și vede... angajat.

Se duce deci la leu, la rege,
Ce subalterni singur își alege
Și-i cere, mai corect îi solicită,
Postul de șef, dulcea lui ispită.

Văzând ce cere măgarul urechiat,
Se zice că chiar leul așa l-a întrebat:
„Să-mi spui, drăguță, tu ce știi să faci?
Tu la căruță c-osârdie poți să tragi?
Ești plin de tine ca un armăsar,
Să ari tu poți, ogorul din hotar?”

Răspunse măgarul surâzând amar:
„Sire, și eu mă cred că-s armăsar,
Și-s apt să dau la alții indicații,
Să-ți cânt într-una osanale, dedicații,
Știu multe, majestate, încât mă minunez.
Dar nu știu, prealuminate, să... lucrez.”

Altețea sa leiască, rămas fără răspuns,
Uimit, cu ochii-n soare zise privind în sus:
„Asinul chiar de-ajunge armăsar,
Rămâne veșnic tot... măgar.”

AUTONOMIE

Vârcul, dintr-un plop, de sus,
A strigat, clar, cu tărie,
Disperat, c-avea de spus,
Musai, vrea autonomie,
El fiind între foioase
Veșnic tânăr, veșnic verde,
Chiar de nu are foloase
La noroc e bun, se vede.

Plopu-nalt, măreț, cu fală,
I-ar fi zis: Iubite frate,
Tu, nu faci nici o scofală,
Dacă nu te țin în spate.
Deci mai bine dă-te jos,
Pe pământ, între copaci
Și atunci, mă rog frumos,
Larmă-ntr-una poți să faci.

Asemenea cu vârcul cocoțat
În vârful plopului, la vie,
Sunt unii ce nejustificat
Visează-n van „Autonomie!”

Ion Ianoși

PE RÂUL DE ARGINT, CU MAESTRUL

Probabil și tu, maestre, știi cum e
când ea îți înșiră nimicul cotidian la picioare
iar tu aprobi dând din cap cu gândul în altă parte.
Așa făcuse acum două seri – circula prin mine și vorbea,
din clarobscurul unei coaste sau poate din vârful piciorului,
până când apăruseră stelele,
iar eu, cât a tras un fum de țigară, chiar i-am spus:
„În timp ce vorbeai tu, au apărut stelele."
„Ce spuneai?" (zise, suflându-mi fumul în ochi și în gură,
continuând să ignore praful stelar de pe buze și de pe țigară,
scuturându-l cu o ușoară insolență la coșul discursului.)
Și a continuat să vorbească, iar eu să dau din cap,
urmărind mișcarea stelară, fină ca a limbilor de ceasornic,
până când, deodată, cele două limbi, a ei și a cerului,
au început să se atingă, să aibă locuri comune, să se lege
precum
firul de lână al bunicii, din fire mai subțiri, de culori diferite.
Ți s-a întâmplat și ție aceasta, maestre? Să simți, la propriu,
această muzică trecându-ți prin degete?
Aceeași sincronie a fenomenelor, ca atunci când spui: „ești de neuitat",

iar ea se uită prin tine, căutând să te vadă sau poate să te mănânce de viu.
În fine, acum nu pot decât să-ți mărturisesc, ție și surorilor noastre,
că visai cerul ca un manuscris de piele, cu pistrui,
pe care degetele mele citesc, speriate, aici o stea, dincolo alta...

POT FI VASUL TĂU

Mă gândesc că o tulbur, dacă deschid gura și o înghit.
Prefer de fiecare dată să o iau în brațe ușor,
cum au luat oamenii din Ninive pe omul lui Dumnezeu
azvârlit pe țărm, și să vorbim despre vreme,
despre copii
sau despre taxe și impozite locale.
Eu știu că sunt un pește greu, care vânează în ape adânci,
departe de iureșul și zvâcnirile
marelui fluviu;
aruncat ca năvodul, în ochiurile lui se prind solzii tineri ai îndrăgostiților,
în fiecare zi în care eu mă confund cu respirația ei,
cu râsul ei în cascadă,
cu nămolul conversațiilor burgheze pe care îl aruncăm peste mal,
cu priviri fugitive, cu alea-alea, cu jocuri de limbaj, mai mult sau mai puțin vinovate.
(peste malul ființei, desigur)
Când vorbește, privesc un punct fix, deasupra ochilor ei
și repet în gând rar: „crainic, craniu, verdeață, panică,
fundament, cotor, magic".
Nimic altceva decât vechea și banala practică de șaman de a păstra vii într-un vas oarecare de
plastic
(în vasul-text, desigur)
peștișorii de aur care îi traversează ochii.

Dorin Cozan

Fotografie: Esteban Amaro

MAI DEPARTE...

Când iarna vrea încet să fugă,
Ne mai încântă c-o ninsoare,
Cad fulgii albi, cad într-o dungă,
Trecând timid, prin razele de soare...

Vântul ușor ne duce-n primăvară,
Iar din ninsoare, va fi iarăși ploaie,
Cu Făurar spre Mărțișor afară,
Și ghiocei la tâmple și-n odaie...

E timpul, ceasul care ne aleargă,
Zi după zi și lună după lună,
Verdele ierbii vrea să șteargă,
Albul de nea, cu... vremea bună...

Ne pregătim să mergem mai departe,
Cu bucurie dar, cu... timp pierdut,
Cu Soarele, ce ne dă parte,
Din ce-a trecut, cam ce-am fi vrut...

MĂSURA VIEȚII

Noapte și zi, și zi și noapte,
Pân' la sfârșit... măsura vieții...
Cum fuge timpul... mai departe,
Nici nu mai vezi, prin pâcla vieții...

Și săptămâni, și luni, și ani,
Apar și trec în calendar...
Cu sărbători și... cu mulți bani,
Dar pentru toți, din dar în dar...

Când ziua e mai lungă decât noaptea,
Iar noapte a rămas un... simplu vis,
Din viața ta, ți-ai lua doar partea
Cu tot destinul, ce ți-a rămas scris...

Îți amintești de tot ce-a fost trecut,
Cu bune, rele, albe dar... și negre...
Prezentu'-ai vrea să fie... început,
Din moderat, cel mai tăios allegre...

De ce e clipa cât o veșnicie?...
Și o aștepți o viață-ntreagă...
Cum nimeni nu poate s-o-nțeleagă?
Voința Domnului să fie?

PRO EMINESCU, O SCRISOARE...

El s-a născut în miez de iarnă,
Când trebuie gândit... la rece,
Poeți ca fulgii dau să cearnă,
Luceafărul de nota... zece....

E steaua noastră printe stele
Precum și plopii... făr' de soț...
O floare-albastră și... lalele
Tu, de-ai avea, chiar... nu mai poți...

În primăveri cu ghiocei,
Păduri de tei cutreieram,
La susurul de clopoței,
A fost odată... nu era...

Când caldul verii pâlpâia,
Pe malul lacului de-argint,
O barcă-n valuri unduia,
Pe drumul lung... spre nesfârșit...

Cum s-ar putea întoarce oare,
Din raiul cel de prorocire,
Poate de-am scrie... o scrisoare,
A șasea... pentru El... iubire...

Gheorghiță Colceriu

O ZI DIN VIAȚA LUI LAZĂR CEL TÂNĂR

Dis-de-dimineață eu mă așez sub steagul poeziei tale și stau
drepți toată ziua.
Când apare Soarele, îl salut,
când apare iarba, mă înclin de asemenea.
Apoi, pe la zece, mă uit fix pe deasupra
băieților care descarcă pâine și trag adânc
aer în piept să te simt.
Sătul, parcă aș vrea puțină apă.
Nu-mi dai tu, cititorule, din apa rămasă
de când ea îți vorbea mult?
O, amiază?! Nici nu știu când, oare când a trecut?
(Niciun semn de la ea, nicio firimitură sub masa săracului Lazăr!)
Dar oare câți ani Iov cel Bătrân a visat un sărut?
Oare nu poate Lazăr, micul nostru soldat, să rabde trei ceasuri?
Trei zile?
Iată, e deja patru după-amiaza, când trec înapoi
fiii și fiicele, carnea cea proaspătă și bună de tun.
Râsul lor se agață și stă spânzurat de cornișa gheretei o vreme.
Cel puțin unul se strâmbă și
face pe măscăriciul sub nasul meu neclintit.
Eu mut steagul puțin mai încolo.
Mai trec, scrijelind gardul ființei, niște minute și ore.
Și cum seara e cel mai urât, îmi vorbesc mie însumi despre
soldatul roman
îndrăgostit de prințesa romană din vremea lui Tiberius,
neștiutorul.
Dis-de-dimineață el se așeza sub steagul poeziei sale
și, când apărea,
saluta Soarele,
saluta iarba
pe care ea luneca, atotștiutoare.
Soldatul acela, băiete, a stat luni, poate ani,
până când ea i-a aruncat o privire,
până când ea l-a făcut străjerul ei personal.
Și cum stau eu și privesc Luna, tot așa
și el o privea și era privit
sau, mai bine zis,
privirea lor se rotunjea, tot mai adânc, în ea însăși.
E deja noapte, străjerul meu, și suntem amândoi cum suntem.
Știm de ce a plecat soldatul de sub geamul prințesei, așa,
deodată? Nu știm.
Nu știm nici măcar dacă ea doarme.
Iar ce visează? Ehei, Lazăre, bați câmpii deja, fiul meu!
Ia și te culcă, bobocule!
Mănâncă și dormi!
Dormi și mănâncă!
Mănâncă și dormi!
Dormi și mănâncă!
Mănâncă și...

Dorin Cozan

STÂLPI DE VEȘNICIE

Când greul vieții-apasă, ai noștri umeri slabi
Și frigul deznădejdii în suflete-nserează,
Când un pustiu de gheață înlănțuie în alb
Al nostru trai de-acuma și-al celor ce urmează,
Când nu mai sunt modele de bravi și mari bărbați
Ce facă 'nalte fapte pe-a timpului cărare,
Pe care noi să mergem de ei îmbărbătați
Să împlinim cu dânși mărita lor visare,
Atunci, cătăm cu gândul spre vremile trecute
Trezindu-i din uitare pe cei de-odinioară,

Ce-au stat cu mintea trează dușmanul să-l înfrunte
Ca nimeni vamă vieții de-aicea nu mai ceară.
Doar ei în al nost' suflet sunt stâlpi de veșnicie
Ce-or dăinui în vreme urmași după urmași,
Ca numele și fapta de-apururi să ne fie
Cărări pe care calce mereu ai noștri pași.

***

Acuma vremea-i tristă, amară, mincinoasă
Că cei din fruntea țării au numai grija lor,
De-aceia idealuri, speranțe, mor sub coase
Aflate-n mâini străine ce-adună tot ce vor.
Tâlhari ne-nconjoară, ne fură din avere,
Ne umilesc în toate și ne vorbesc de rău,
Trădarea prea se iartă și nu-i precum se cere
Pe eșafod să-mi steie în fața la călău.
Alegem fruntea țării din cei ce mint mai mult
Vânzându-ne himere în vorbe îndulcite,
Iar noi, ca prostovanii nu știm că dedesubt
Doar ei și-a lor se-ngrașă cu-averi ce-s nesimțite.
Ne meritățm ce-a soartă și răul ce ne-ncearcă
Că lenevim în spirit și-n suflet suntem goi,
Tot repetăm într-una greșeala ce ne-ncarcă
Desagii vieții noastre, cu-amaruri și nevoi.

O TOAMNĂ C-ALTĂDATĂ

E toamnă iar afară și-ngălbenita frunză
Hai-hui de-acum purtată de-un rece vânt sprițar,
Mă-ndeamnă la visare, trezindu-mi a mea muză
Să scrie cu simțire din sufletu-mi, cu har.

Pe șevaletul humii culori măestre pună,
Un arămiu la codri, un ruginiu la vie,
Un galben la cea pară, un albăstriu la prună
Și aur cât cuprinde-n tomnatica gutuie.

La struguri pună dânsa ce-o vrea și ce poftește,
Iar de va fi în stare și-mbătător miros,
S-ademenească simțul la vinul ce mustește
În pântecoase crame și-o fi, năbădăios.

Din florile-ntomnate, cunună de-amintiri
Să-mi facă ea din dalii și fragede brânduțe,
Din crizanteme încă, din gingași trandafiri
Cu tonuri diferite, în zeci și zeci de tușe.

Și peste toate încă pictează-mi o gutuie
Să fie toamna toamnă, smerită, lăcrimată,
Să-nmoaie al meu suflet, în slavă să mi-l suie,
Să simt că-i iar în vremuri trecute de-altădată.

ÎNȚELEPTUL

Umbra serii se prelinge până-n colțuri de odaie,
Focu-n vatră adormit-a în tăciunii negricioși,
Iar sub bolțile bătrâne, unde varul se despoaie,
Candela lumină pune, pe pereții răcoroși.

Pe o masă-n vălmășală îmi stau cărțile cetite
Lângă foile ce-s scrise tăinuite, cu încetul,
Toate-ascunse ca semințe într-o margine de minte
Încăpută-n capul celui, ce se crede, Înțeleptul

Doritor să afle taine înmiitu-sa-n silința
De-a sorbi înțelepciune din a cărților avere,
Ce făcutu-l-au mai vrednic, subțiindu-i neștiința
Și-ndreptându-l spre lumina dătătoare de putere.

*

Acum stă cu capu-n mână și cu gândul dus departe
Lunecând prin infinituri pe cărări de el știute,
Tot adună și desparte, înmulțește și socoate
Un ceva ce nu se vede, un nimic, ce-i cât un munte.

Pune ceruri peste ceruri înălțându-le-ntr-o parte
Și-ndesând în large hăuri universuri ca să-ncapă,
Apoi toate le cuprinde într-un semn, din a sa carte,
Ce-i vecia, ori nimica, dar din care lumi se-adapă.

Și-n adânc de infinituri el ajunge în clipite,
Iar de-acolo necuprinse neștiuturi înconjoară,
Nu cu aripi fermecate, ci cu gându-n a sa minte
Unde toate el le face, le desface și le ară.

***

Când la urmă, către ziuă, cea lucrare stă s-o gate,
O lumină mi-l străbate întinzându-se mereu,
El cu mâna tremurândă scrie-n taină pe-a sa carte:
Astă noapte-am stat de vorbă, îndelung, cu Dumnezeu!

Mircea Dorin Istrate

Ilustrație: Traian Abruda

Proză

VIITORUL DIN DURERE

Se strecoară în mintea mea. Văd imaginile clare ale momentului. Momentul în care am cunoscut frica și fericirea.

Pășind pe holul spitalului, văd oameni. Oameni cu fețe îngrijorate privesc în gol. Oameni ce caută fărâma de sănătate. Stând în salon, întâmpin oameni. Asistente, infirmiere... doctori rezidenți. Mai am câteva minute. Minute ce vin după o lungă așteptare. Așteptare ce e îngreunată de foame și sete. Apoi, vin întrebările... Dacă nu mă mai trezesc? Dacă nu mai văd lumina? Dacă un lucru mărunt va fi greșit? Totuși, aștept minunea. Minunea de a mă vindeca. Și am credință, am speranță.

Ochii mei miopi se sufocă. Lacrimi groase îi încarcă. Păşesc spre uşa albă şi lată. Bloc operator... Intru în sală. Atunci, lacrimile se înmulţesc. Se fac cât un râu de emoţii. Mă simt foarte bine. Dar şi rău.

Anestezistul vine în salon. Îmi îngheață puțin mintea. Răspund la întrebările lui cu atenție. Mă înfioară totul. Dar, mă fascinează la fel de mult. Mai am cinci minute. Îmi așez ochelarii pe măsuța din salon. Îmi netezesc puțin pijamaua. Nu e nevoie, dar mă simt ciudat. De fapt, nu prea simt nimic. Doar nesiguranță. Un asistent vine și mă cheamă să merg spre sala de operație. Pe hol, e tata. Îl iau în brațe și încep să plâng. Mama nu e aici. Ea așteaptă jos. Nu i-au lăsat pe amândoi. Motivul, prea multă lume. Dacă ar fi venit ea aș fi plâns mai tare. Tata rosti atât: O să fie bine!

Tremur. Mama este lângă mine. O ştiu fără să o văd. Îi cunosc mâna, privirea şi glasul. Tata este şi el acolo. Îl simt la fel de bine.

Ochii mei miopi se sufocă. Lacrimi groase îi încarcă. Păşesc spre uşa albă şi lată. Bloc operator... Intru în sală. Atunci, lacrimile se înmulţesc. Se fac cât un râu de emoţii. Mă simt foarte bine. Dar şi rău. Văd masa de operație și mulți medici. Nu știu câți erau. Trebuia să îi salut? Dar, continui să plâng. M-a emoționat ce era în jurul meu: aparatura medicală, medicii și meseria asta minunată. Mă întind pe masă. O masă prea îngustă. În loc de cerul senin văd lumină. O lumină orbitoare dată de o lustră imensă. Are zeci de becuri. Închid ochii. Schimb niște vorbe cu o rezidentă. Mi se pun pe corp fel de fel de lucruri. Lucruri ce mă găsesc pe interior. Pulsul, bătăile inimii. Știu că urmează să simt substanța.

Întâi, îndur o înțepătură. De ea îmi era cel mai frică. Încep să mă rog. Încep cu Tatăl nostru. O zic pe toată cu ochii închiși. Totuși, sufletul îmi era deschis. Deschis pentru Dumnezeu. El era singurul meu sprijin. El îi sprijină pe medici. El îi sprijină pe părinții mei. Și tot El îmi sprijină speranța. Încep să spun Crezul. La primul cuvânt „Cred” simt răcoare. Mi se răcesc venele. Lichidul îmi invadează corpul. Ochii îmi sunt deja închiși. Închiși, din ei se scurg lacrimi. Spun următoarele cuvinte sfânte. „într-unul Dumnezeu” și apoi, uit de lume. Ochii mi se lipesc, iar corpul încetinește. Acțiunea e de doar o clipă. Abia dacă simt că s-a schimbat ceva. Pentru organe, erau minute. Pentru creier era o negură. Pentru medici au fost două ore.

M-am trezit unde mă așteptam. Știam că voi fi la terapie intensivă. Tremur. Mama este lângă mine. O știu fără să o văd. Îi cunosc mâna, privirea și glasul. Tata este și el acolo. Îl simt la fel de bine. Deschid și închid ochii. Rugam să mă ducă de acolo. Apoi, o nevoie fizică mă cutremură. Îmi este sete. Sete, încât mă arde gâtul. Mă arde în tot corpul. Nu m-au lăsat să beau apă. Buzele îmi iau foc iar stomacul îmi fierbe. Respir cu greu, doar pe gură. Mama mi-a șters buzele cu un prosop ud. Simt cum mă refac. Revin la viață. Și chiar sunt în viață! Bucuria mea este de necontrolat. Sunt în viață, sănătoasă. Ce îmi pot dori mai mult?

În acele momente eram amorțită. Așa că, am uitat să mulțumesc. Acum o fac zilnic, în interiorul meu. Mulțumesc lumii ce mă înconjoară. Fiecare element m-a ocrotit. Fiecare bucată pură m-a însănătoșit. Acum, nu pot decât să sper. În viitor, poate, cineva îmi va mulțumi la fel.

Domnica Matei

ȘCOALĂ ȘI ROST ÎN EDUCAȚIA CULTURALĂ TOPLIȚEANĂ. ARC PESTE TIMP

Instituțiile de învățământ din Toplița nu au fost niciodată numai locuri ale instruirii, ci au fost și surse de educație culturală comunitară. Ori că au activat în sensul educației instituționalizate, ori că au avut în vedere educarea adulților, sau pentru că au desfășurat activități extrașcolare cu copii și tineri, învățătorii și profesorii din Toplița au fost factorul uman care, fără oprire, a creat, promovat și diseminat valorile de ale căror roade astăzi ne bucurăm.

Este necesar să începem prin a sublinia însemnătatea activității școlare și extrașcolare de la cele două licee din localitate, fără de care oamenii care sunt astăzi în toate domeniile și poate în toate colțurile lumii, punând umărul la dezvoltarea culturală, socială, economică a societății, nu ar fi existat.

Că s-au numit Grup Școlar de Chimie și Grup Școlar de Mecanică, Liceul Industrial nr. 1, Liceul Industrial nr. 2, respectiv Colegiul Național „Mihai Eminescu" sau Liceul Teoretic „O. C. Tăslăuanu", aceasta este nesemnificativ. Acțiunile care s-au desfășurat acolo, formarea caracterelor, mesajele de colaborare, de formare a omului, de instruire în toate domeniile, de formare a gustului pentru frumos, toate acestea sunt lucrurile care astăzi contează în mod deosebit.

Fiecare cadru didactic, după puterile și cunoașterea de care a dat dovadă, după viziune, după efortul și dragostea depusă, dar și după rezistența la stres, a însemnat o parte importantă din viața atâtor generații. Vorbim de oameni care și-au dedicat întreaga viață studiului, copiilor, ori societății. Că au crezut sau nu în idealurile impuse de societate într-o anumită perioadă, peste timpuri acest lucru poate fi relativ. Pentru că acei elevi care au fost prezenți în toți acei ani pe băncile școlilor din Toplița nu erau învățăceii unei singure ființe, nici ai unui singure perioade, nici ai unei singure idei. Multitudinea de influențe din mediu a rodit și a dat oamenii care suntem astăzi pe aceste meleaguri.

Ne-a bucurat existența, în aceste școli, a unor oameni cu spirit de lider, a altora cu spirit de organizare, a unora care nu se abăteau de la principii, a altora cu spirit laisse-faire, a unor spirite rezistente la prigoană și dictatură.

Fiecare profesor din aceste școli a arătat, voluntar sau involuntar, adevărul unei vieți unice de om. Iar copiii au absorbit de la aceștia cunoașterea. Dragostea pentru o materie, se știe bine, te face să alegi un anumit domeniu de studiat o viață întreagă. Este, de aceea, important de menționat că absolvenții școlilor din Toplița s-au dovedit extrem de bine pregătiți pentru domeniile în care își desfășoară activitatea. Și asta, pentru că fiecare cadru didactic, prin forța meseriei sale, a dat ce a avut mai bun din el, zi de zi. Cine cunoaște câte ceva din practica educativă va recunoște cu siguranță acest lucru. A participa atent la o oră de curs înseamnă a călători pentru o oră cu lumea și mintea acelui profesor. Oricât de departe am ajunge cu tehnologia, și oricâte metode noi de învățare vor fi descoperite, nimeni nu va putea contesta învățatul de bază, cel cu hârtia și creionul, acel de care au avut parte generații și generații de elevi, desfășurat poate la lumina lămpașului, poate la lumina lumânării, ori poate pe întuneric, când curentul deseori era tăiat, din cauza vreunei pene de curent. Mințile elevilor topliteni au funcționat la capacitate maximă, dacă este să dăm crezare rezultatelor olimpicilor, și, chiar dacă unii nu au ajuns în viață ce și-au dorit, în rare cazuri se poate da vina pe învățător și profesor. Pentru că, chiar pe vreme de comunism, chiar în vreme de libertate, în clasă, profesorul era doar el cu materia sa și cu elevii lui, și, prin tot ce făcea, altceva nu își dorea decât să fie plăcut și înțeles de elevi. Și dacă nu totdeauna lucrurile mergeau strună, aici vorbim deja și de un „personaj colectiv", clasa, care intră sub incidența psihologiei mulțimilor. Metodica vremurilor de demult nu recunoșteau încă noile studii în managemnent și lidership. Să ne gândim cum, chiar și pe Regele Mihai părinții săi, cu toate că puteau să-l intruiască acasă, au ales să-l dea la școală cu alți elevi să aibă parte de tratament egal, experiență care îi va folosi în misiunea sa viitoare ca rege.

În trecutul școlii noastre asupra cadrelor didactice exista mereu o presiune de a fi un model, de a impune disciplina. Poate că așa erau vremurile, așa era necesar, și poate de aceea, unii, mai întâi căutau să se facă mai mult înțeleși, decât plăcuți. Asta e o realitate, dar, totuși, elevii au avut și ei mereu nenumărate resurse să aleagă ceea ce era mai bun pentru ei. Individul însuși, societatea și părinții făceau și ei parte, și fac încă parte din procesul educativ. Dacă e să enumerăm numai materiile cele mai însemnate care s-au făcut în anii de școală, cu siguranță că nu este individ care să nu aibă răscoliri și amintiri care să-i trezească gânduri de recunoștință față de orele ținute de dascălii lor.

Ajunși în clasele terminale, elevii, conștientizând mai mult sau mai puțin împlinirea, se felicitau pentru cuminția lor, pentru bunul simț, pentru îndeplinirea datoriei de elev, sau, bineînțeles, pentru copilăriile care le-au făcut viața de școlar mai colorată.

În afară de activitatea la licee, trebuie să mai amintim că nu există școală generală să nu-și fi adus aportul ei major în dezvoltarea culturală a orașului. Fiecare dintre directori, profesori din școlile gimnaziale, în special profesorii de socio-umane, au prestat și o muncă intensă de voluntariat, de plăcere sau de nevoie. Nici una din acțiunile acestor profesori nu a rămas fără ecou în comunitatea topliteană.

În special tradiționalele zile de 1 decembrie, 24 ianuarie, 8 martie, 1 iunie, 15 iunie, 15 septembrie, și chiar 23 august etc… au fost activități ce s-au desfășurat în școli și în diferite instituții

într-o atmosferă de sărbătoare specifică și au trezit emoții durabile și au construit poduri între ființe și generații. Fiecare eveniment a fost o ocazie să se facă o incursiune în inefabilul unui cuvânt, al unei idei, unei credințe sau al unei existențe. Istorii reale, imaginare, interpretate, mecanici ale sufletului, evenimentele care au colorat viața comunității topliţene au fost tot atâtea evadări din existența banală, care, de multe ori, poate nu era una plăcută. Sondând o asemenea temă culturală din perspective multiple, generații și generații de învățăcei au aflat tot mai multe despre rolul lor cultural propriu în comunitate, dezvelind tot mai mult din coaja tare a adevărului, dând la o parte din straturile de suprafață care nu sunt altceva decât ignoranță. Ignoranța nu s-a epuizat încă și nici nu are granițe, ci lovește astăzi cu aceeași putere, nu prin lipsa de informații, prin o multitudine prea mare de informații, în orice parte pe glob.

Se cunoaște faptul că, la început, învățământul era reprezentat de activitatea școlilor confesionale. Alta era materia care se studia, deși științele umaniste și exacte încă de multă vreme au fost descoperite ca fiind esențiale pentru dezvoltarea civilizației.

În loc de manuale, îndrumați de sfătoșii și blânzii dascăli de altădată, învățăceii, primeau lumina învățăturii din: *Cazenie (Cartea românească de învățătură)* (Varlaam, Iași, 1643), *Noul Testament de la Bălgrad* (Simion Ștefan, Alba, 1648), *Psaltirea pre versuri tocmită* (Dosoftei, Uniev, 1673), *Didahiile* (Antim Ivireanu), *Biblia de la București* (1688).[1]

Dimitrie Poptămaș analiza situația cărților pentru învățătură de acum mult timp în urmă:

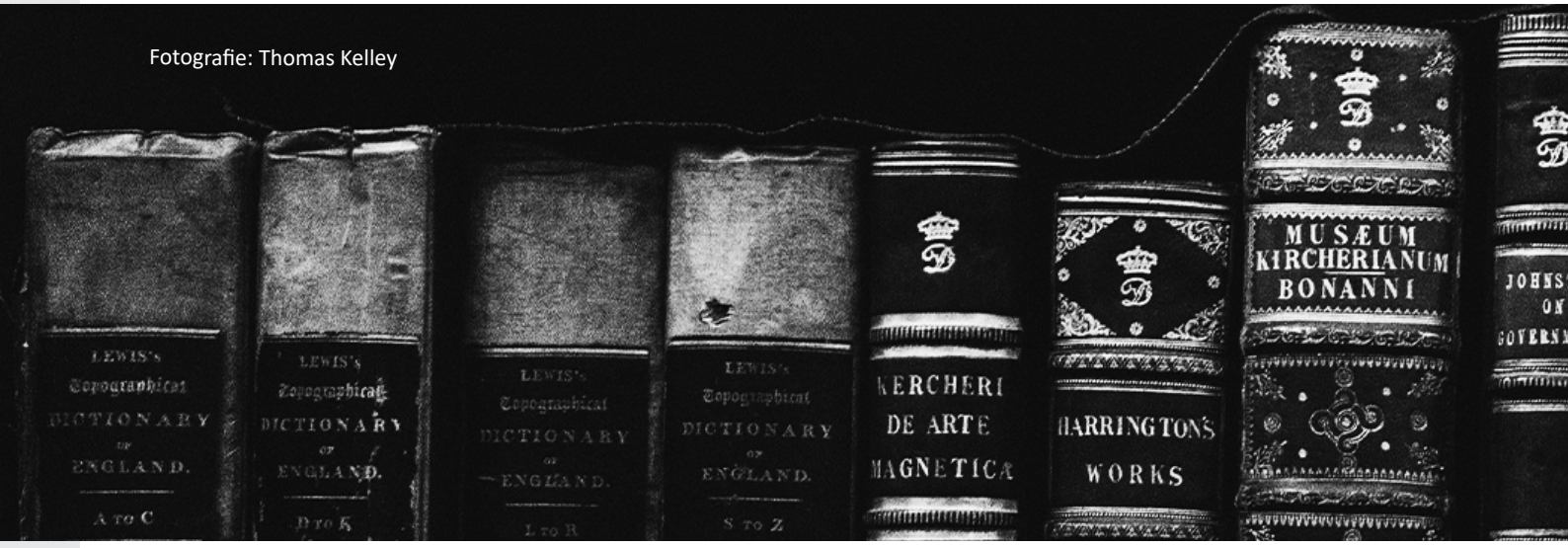
„Inițial, cărțile românești erau aduse cu mare cheltuială și supuse unor riscuri pentru colportor, prin așa-zisa «seama cucului» din centrele tipografice ale Moldovei și Țării Românești, activitate restricționată în timpul împărătesei Maria Tereza, urmare a înființării tipografiei de la Blaj, pe timpul Mitropolitului Petru Pavel Aron. Desigur cărțile de cult tipărite aici erau destinate ritului greco-catolic. Cu toate acestea, în afară de liturghier, erau folosite de ambele rituri, modificările fiind neesențiale. După unirea cu Biserica Romei, greco-catolicii s-au folosit de cărțile ortodoxe în practica religioasă, așa cum ortodocșii primeau sau procurau cărți și de la Blaj. (…) (Din puținele tipărituri care au rămas) au intrat în colecții particulare și nu mai sunt studiate. (…) Cea mai veche este Cartea românească de învățătură, cunoscută și *Cazaniile* lui Varlaam, anul 1643, din timpul domnitorului Vasile Lupu și a mitropolitului Varlaam al Moldovei, în tipografia „Trei ierarhi."[2]

Altă carte folosită în activitatea dascălilor a fost *Chirocodromionul* (*Cazaniile*, Alb, 1699) tipărit de Mihai Ștefan. Dimitrie Poptămaș enumeră și alte tipărituri vechi: *Evanghelia de la București* (1742), *Tridion* (1771), *Minologhion* (1781), *Apostol* (1801), *Liturghier* (1807), *Biblioa de la București* (Samuil Micu, 1795), *Strasnic de Blaj* (1753), *Cazanie de Râmnic* (1771), *Liturghier de Blaj* (1807), *Catavasier*, *Octoih* etc.

Din păcate, despre școala topliţeană de până în 1900, sursele de informare sunt reduse. Totuși se cunoaște doar faptul că școala era confesională, depindea de Biserica Greco-Catolică, funcționând la Toplița într-un imobil construit de frații Bodor. Această școală[3] devine, cu timpul, școală de stat. Pe locul unde a funcționat, astăzi se află Școala „Sf. Ilie" Toplița.

Prin 1858, școala românească era pe lângă biserică, și exista în acest sens, un spațiu pentru desfășurare (aflăm asta dintr-o menționare a protopopului Aron Boieriu din Gheorgheni). De asemenea, exista chiar și un spirit de frățietate, căci mai marii comunei înțelegeau să mențină vie flacăra educației, într-o școală națională, frecventată atât de uniții greco-catolici, cât și de ortodocși, preotul pe atunci fiind George Maior. După 1920 exista în Toplița și scoala primară Centru Nr. 1, care, în 1928, își desfășura cursurile într-un spațiu închiriat care nu mai corespundea. Drept pentru care se încep primele demersuri și donații pentru ridicarea unei clădiri proprii (primarul comunei pe atunci era Sabin Popescu, iar director al școlii Teodor Sigarteu). Tot în perioada aceasta se vor pune temeliile școlilor din cătunele topliţene.

Fotografie: Thomas Kelley

[1] Traian Dușa, *Toplița Română*, 2006, Tg. Mureș: Editura Ansid, 2006, p. 41.

[2] Dimitrie Poptămaș, *O viață printre oameni și cărți*, Tîrgu Mureș: Editura Veritas, 2014. p. 89.

[3] toplita.info/despre-toplita/institutii-de-invatamant

În 1870 lua ființă și o școală romano-catolică, cu predare în limba maghiară, care a funcționat până în 1948. Profesorul de acolo, conform sursei citate, se numea Csiki Janos. Școala maghiară se reînființează peste ani și devine Liceul teoretic „Kemeny Janos” din 2003. Prima școală de stat a fost cea căreia i s-a zis o vreme „Școala nr. 1”, și fusese înființată cu predare în limba maghiară în 1886. Din 1912 luau ființă: o școală de stat (într-o casă a familiei Walter), câte o școală la Secu și la Răchitiș, o școală de ucenici (care a existat până în 1919), și mai apoi, o școală evreiască, care își închide porțile în 1920. Din 1916, până în 1919, a existat și o „Școală Populară”. În clădirea respectivă astăzi își desfășoară cursurile Colegiul „Mihai Eminescu”. Între anii 1923 și 1930, în Toplița exista o școală de comerț. O alta era cea de Artă și meserii.

În 1928 începea deci construcția școlii din Centru, în clădirea care acum aparține școlii gimnaziale „Miron Cristea” (fosta școală nr. 8). Mai târziu puțin, în anii ’30 se mai înființa o școală de ucenici de 3 ani. Peste 10 ani, în 1940, în casa familiei Șiklódi, din Zencani, se deschidea încă o școală generală. Primul liceul teoretic datează din 1958, care între 1956-1958, a funcționat la Subcetate, și care, conform sursei citate mai jos, inițial s-a aflat pe locul Școlii Gimnaziale „Miron Cristea”, după care, în anii 70, s-a mutat în cartierul Cornișa. În 1971, se dădea în folosință unitatea școlară cu clase de nivel liceal care avea să fie numită, după 1996, Colegiul Național „Mihai Eminescu” (fostul Liceu industrial nr. 1).

Despre grădinițe ne rezumăm aici, din lipsă de spațiu adecvat, la a spune că prima din ele a funcționat începând cu anul 1916, și avea câteva zeci de copii. În 1923 apare menționată înființarea unei grădinițe de copii pe lângă școala din centru. Mai apoi reteaua de grădinițe a orașului se dezvoltă după nevoile părinților încadrați la diferite fabrici, către un „boom” de preșcolari în anii 70. Până în prezent au funcționat grădinițe de cartier, iar grădinițele pe care le denumim acum „Micii Ecologiști”, „Dumbrava Minunată”, „Voinicelul”, deși au trecut prin tot felul de reorganizări, ele s-au impus peste timp din punct de vedere al calitatății actului de educație, care s-a perfectat după nevoile actuale ale educației preșcolare.

De netăgăduit, influența vestică este extrem de benefică. Aceasta a pătruns și la noi după revoluție, având la bază o viziune educațională sudată după două, sau mai multe, sute de ani de experiență didactică.

Este benefică în primul rând pentru faptul că există și percepția că educația noastră nu s-a încheiat o dată cu copilăria. Și, dacă rămânem la versiunea de educație din anii trecuți, chiar dacă a fost bună, totuși ea acum începe să-și arate cusăturile și toceala, vom rămâne (la pachet) și cu o sumă de sentimente de neîncredere în sine. Dacă privim comparativ cu sistemul occidental, care a avut de mai mulți zeci de ani la bază formarea în domeniul spiritului de echipă, acceptarea diversității, și stimularea creativității, chiar dacă noi românii nu suntem stăpâni încă pe aceste valori. Cu toate acestea, nu se poate ignora că, aceeași noi, românii, am ajuns, prin experiența trăită, să fim extrem de lucizi, pro-activi, fini observatori, entuziaști în a răzbate greutățile, sau chiar dârji, inteligenți și de neoprit în punerea în aplicare a ideilor.

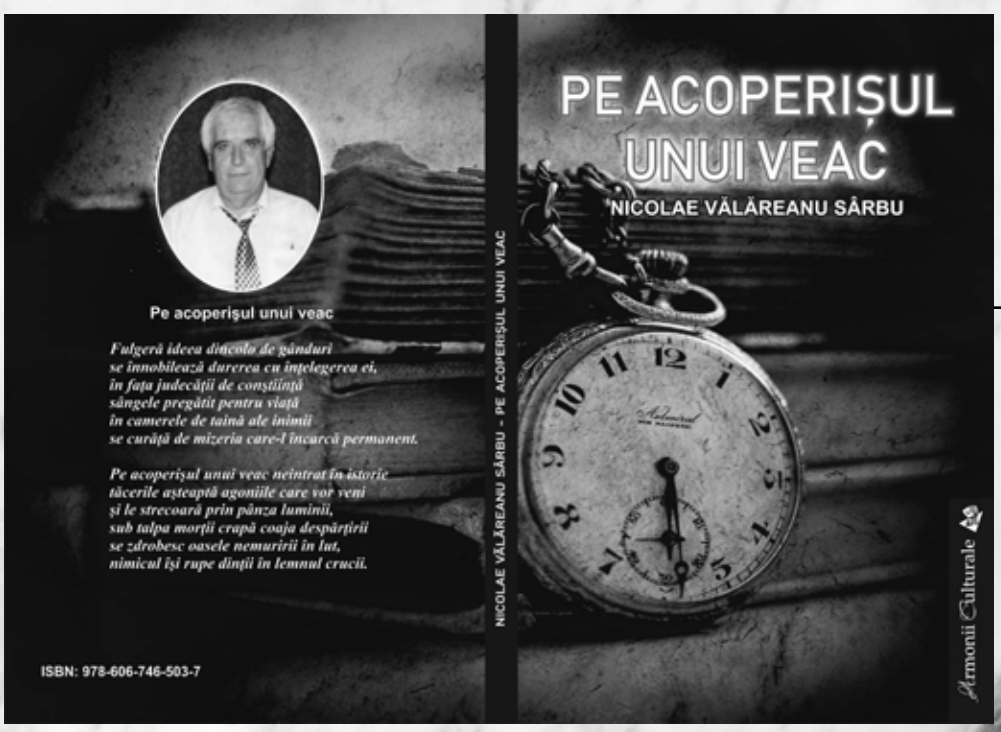
Cu siguranță însă, că mai este de lucru pe partea de asertivitate, de proactivitate, sau pe partea de curiozitate și implicare „open minded”. Încetul cu încetul, vom vedea că și noi românii avem capacitate de depășire a prejudecăților, atât în ce privește propria persoană, cât și în ce-l privește pe celălalt.

Mai devreme sau mai târziu, ne va fi clar un lucru, și anume faptul că viața noastră e musai să fie bogată și plină de umanitate. Și pentru că acest lucru nu este un proces static, ci unul în continuă evoluție, este bine să începem cu începutul. Iar primul lucru mi se pare a fi să apreciem ce s-a realizat în urma noastră, ce i-a motivat pe cei din trecut, pentru ce s-au sacrificat, ulterior să fim atenți la ce realizează cei de lângă noi, și împreună cu ei să fim, ca personajul lui Antoine de Saint Exupéry, niște „mici prinți” ai vieților noastre, aflați într-o continuă căutare a frumuseții care ne alungă singurătatea.

Dr. Viorica Lazăr

„PE ACOPERIȘUL UNUI VEAC” – O CARTE REMARCABILĂ, SEMNATĂ DE POETUL NICOLAE VĂLĂREANU SÂRBU

Cu oarecare vreme în urmă, l-am cunoscut pe poetul Nicolae Vălăreanu Sârbu la una din întâlnirile pe care scriitorul Ioan Romeo Roșiianu le organizează sub genericul „Prietenii literare”. A fost o bucurie pentru mine să și citesc apoi din creația Domniei Sale.

Cel mai recent apărut volum, „Pe acoperișul unui veac”, s-a lansat anul trecut, în decembrie, în cadrul celei de-a șaptea ediții a Taberei Internaționale „eCreator” Baia Mare.

„Pe acoperișul unui veac”! Depinde de fiecare ce vede de-acolo...

Veacul poetului (nemuritor) este un timp „neintrat în istorie”, în care tăcerile așteaptă „agoniile care vor veni”, strecurându-le prin „pânza luminii”, iar la sorocul postapocaliptic, „nimicul își [va] rupe dinții în lemnul crucii”.

Timpul cronologic se raportează, aici, în special la femeie, în multiplele ei ipostaze din vremelnicie: iubită, mamă, soție, ființă dorită, misterioasă, neînțeleasă, adorată. Însă momentele, bune-rele, curg spre vărsare în oceanul metafizic. Cum spune poetul, nu sunt „iubiri care să mă plângă/ nici mari păreri de rău/ ori vise să mă răscolească,/ doar gânduri închise într-o buclă/ care plutesc deasupra de puterea de înțelegere/ pe care le las în voie,/ să-și sărbătorească c-un pahar de vin deplinul/ când s-au întors de la tine, iubite”.

Devenirea (un proces în timp linear) ajunge la mântuire (care e definitivă, atemporală): „Nopțile sunt învăluite de stele,/ vorbele nespuse scapă în șoapte,/ dragostea e cuprinsă de frunziș/ și nimeni n-o recunoaște.// Mâinile păzesc trupul, nu se lasă înșelate,/ amprenta lor e de îndurat,/ am uitat să mă întorc acasă,/ inima mă caută în tine.// Am în gânduri atâtea porunci/ de nu le poți îndeplini,/ de n-ar fi ele, le-ar lua locul păcatele.// Dacă mă iubești, femeie, întreg mă ai,/ ia de la mine surplusul ce-l dorești/ și mai sus, de pe octavă, suferința/ pune-o-n descântec cu flori de câmp”.

Un timp aparte este timpul geniului, cu destin pământesc implacabil, dar, totodată, plin de promisiuni pentru eternitate: „Am amânat să mă nasc mâine,/ dar nici mâine n-o să fiu fericit,/ nimeni nu știe sigur/ ori de câte ori s-ar mai fi născut/ cum decurge travaliul,/ visez de pe acum cerul senin,/ dar același cer poate fi fără noroc.// Născutul are o stea în frunte/ pe care nimeni n-o vede”. Încătușat în dată, poetul trăiește poezia ca stare permanentă, s-a născut cu ea, e ființa lui, e salvarea lui pentru totdeauna, căci frumosul nu are sfârșit: „Ca o călăuză/ îmi traversează prin memorie/ firul de mătase roșie al poeziei/ înfășurându-se după suflet.// Unde să caut măreția în cuvinte/ când curg peste mine valuri.// Știu numai drumul metaforei,/ genele care-i deschid ochii luminii.// Și cum să le zidesc în templu/ în care să răsune pricesne celeste/ cântate de îngeri?// Mă umplu pe interior cu aureole de miere/ și tot ce simt pentru semeni este iertare.// Am rolul să pun în urne

alfabetul fierbinte,/ frumosul să capete contur de principe/ uns al lui Dumnezeu,/ Un regat să-mi fac din poeme”.

Periodizarea, mult alungită în vârsta matusalemică, își estompează marginile, până se topește în nelimitat: „Anotimpurile sunt zile/ de adumbrit trupul,/ pânze de mătase-n culori/ acoperă orizontul spre care ne îndreptăm,/ rămâne târziul în așteptare.// Vârsta ar putea deveni biblică”, idee poate mai explicită, în stihurile-psalm: „Nu mă deschide să vezi cum sunt,/ de ce strig prin cuvinte/ de mi se pierde suflul,/ mă lasă între ce cred și nu cred/ din tot ce mi se spune/ până mă vindec de răutățile înghițite cu totul.// Încep să mă prind cu funii de cer/ fără să muşc din fructele mâniei,/ caut drumurile care trec prin anotimpuri,/ să nu hoinăresc degeaba prin lume,/ ci să-mi pun piatra de hotar/ dincolo de orizontul știut de hoți/ unde pot dormi liniștit/ cu amintiri cu tot”. Deși este exact programată (dar secretă), scadența, cu raportul personal, e de fapt o deschidere spre infinit – „Pentru cine nu m-a iubit/ am lăsat ușile deschise/ și câteva capcane ademenitoare/ pe la colțurile vieții” –, spre mântuire – „Doamne, tu ne vezi pe fiecare cum suntem/ și ne lași să mergem la judecată/ liberi de orice prejudecăți/ iar apoi ne mângâi cu milă”.

Am extras doar câteva fragmente, ca îndemn spre lectura acestor excelente poeme, care actualizează, într-o redactare modernă, vechi teme romantice (geniul, absolutul, eliberarea). Se poate vedea cum creația poetică a lui Nicolae Vălăreanu Sârbu, cel puțin în acest volum, aparține genului liric, de aspect confesiv-meditativ și cu deschideri interogative. Comunicarea, cu substrat, mizează pe sugestie în cheie creștină – a o citi în literă e... degeaba, trebuie descoperită în duh. Versul e plin de lumină și pace, înaintează domol, cu răbdare, în termeni elementari, din care se conturează profunde reflecții filosofice.

Dragoș Gelu

Recenzie

PRINTRE LUPI - MISHA DEFONSECA

Numele meu era Mishke.

Eram o fetiță evreică de șapte ani. Viața mea era foarte complicată. Tatăl meu nu a fost niciodată de acord să purtăm Steaua lui David. De obicei când ieșeam de la școală tata mă aștepta. Dar, astăzi nu mai era acolo.

Stăteam la poartă și-l așteptam când o doamnă mai în vârstă m-a luat cu ea. M-a dus la o familie care trebuia să aibă grijă de mine. Ei nu mă plăceau. Voiam să aflu unde sunt părinții mei, dar nimeni nu-mi spunea nimic.

Deoarece nu ne înțelegeam, ei m-au trimis la bunicul lor. El era un om foarte bun. Mi-a spus că părinții mei au fost arestați în urma unei razii și au fost duși spre est. Bunicul m-a învățat cum să folosesc busola și cum să ajung în est.

După o perioadă m-am întors la familia mea adoptivă. Mi-am luat busola și am plecat după părinții mei, în est.

Prin Belgia, am mai găsit câte ceva de mâncare, dar în Polonia m-am alăturat unei haite de lupi. I-am considerat mereu familia mea. Ei mă îngrijeau și mă hrăneau.

În Rusia, am reușit să-mi răzbun familia și copilăria, dar în Germania totul s-a schimbat. M-am alăturat unui grup de evrei, cu speranța că voi putea ajunge la ai mei. Destinația a fost lagărul de concentrare. Nu am stat prea mult pe acolo, dar în câteva secunde am văzut moartea cu ochii. Era un masacru. Părinții mei nu puteau fi într-un asemenea loc.

Am reușit să scap cu greu de acolo, dar măcar am scăpat. Mi-am spus că părinții mei s-au întors în Belgia să mă caute. Așa că m-am întors.

În Belgia, părinții mei erau de negăsit, așa că am mers la ferma bunicului, dar nu mai era acolo. Era doar un câmp. După ceva vreme de hoinărit, m-am alăturat lui Zighi și prietenilor lui, până când ne-a descoperit poliția. Am fost dusă la secție pentru declarație, dar acolo am văzut ceva nemaipoment.

Era bunicul. Mi-a fost atât de dor de el. Doar că nu puteam sta împreună, deoarece el era în vârstă și nu mai putea avea grijă de mine. Am fost dată unor femei de la un orfelinat care au avut grijă de mine. Problema era că îl întâlneam pe bunicul foarte rar.

Învățam foarte bine și participam la multe concursuri.

Cu banii strânși am reușit să cumpăr un apartament, unde l-am adus și pe bunicul meu.

Mi-a plăcut foarte mult această carte, de aceea am ales să o prezint la persoana I, deoarece când am terminat-o de citit m-am simțit ca și cum eu aș fi fost personajul principal, în această aventură.

Alexandra Mureșan

LECTURĂ PRIN ARTĂ SAU ARTA LECTURII - PARTEA 2

Vreau să prezint în continuare câteva rezultate ale cercetării prin aplicarea metodelor activ-participative, a jocului de rol, în cadrul lecțiilor de limba și literatura română și a altor activități extracurriculare. Astfel, înainte de a aplica aceste metode am obținut următoarele note:

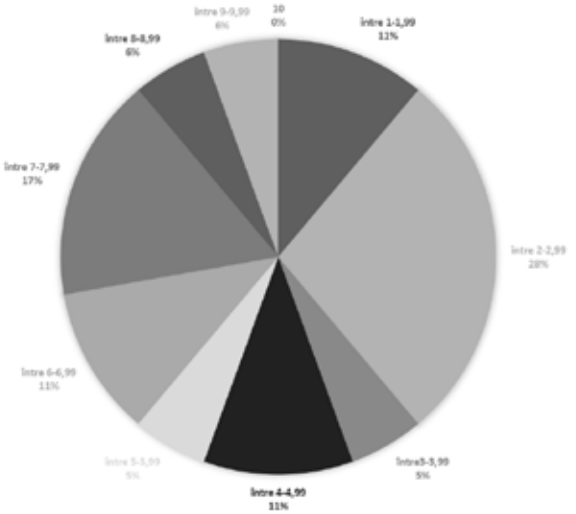

Figura I - Grafic procentual eșantion experimental

În figura anterioară (fig. I), este prezentată distribuirea procentuală a rezultatelor evaluării inițiale ale eșantionului experimental. Domină două categorii de note, cele situate între 2 și 2,99, respectiv 7 și 7,99, şi nu există nicio notă de 10. Rata de promovabilitate este 44,4%.

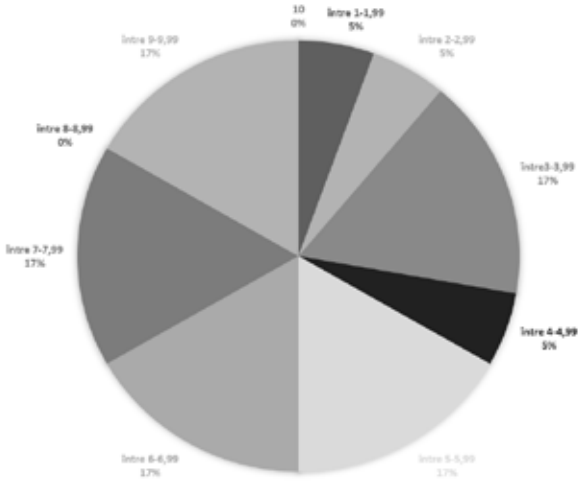

Figura II - Grafic procentual eșantion experimental

Graficul anterior (fig. II) ilustrează nivelul de pregătire al elevilor în etapa postexperimentală. Astfel se poate deduce că șase elevi au obţinut note între 7 și 9, restul având note medii și mici. În urma aplicării metodelor și strategiilor activ–participative, s-a observat o îmbunătățire considerabilă a rezultatelor copiilor, arătând, astfel, eficiența acestora. Rata de promovabilitate este de data aceasta de 66,6% față de testul inițial unde aceasta era de 44,4%.

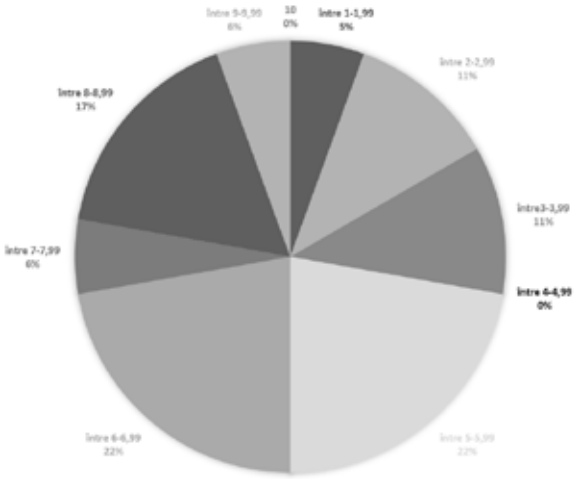

Figura III - Grafic procentual eșantion experimental

Graficul de mai sus (fig. III) ilustrează nivelul de pregătire al elevilor în etapa de retestare. Astfel se poate deduce că zece elevi din eșantionul experimental au obținut note între 7 și 9, restul având note medii și mici. Evoluția copiilor este ascendentă, rata de promovabilitate este de data aceasta de 72,22%, ceea ce demonstrează încă o dată trăinicia cunoștințelor fixate cu ajutorul metodelor și a strategiilor activ–participative. Scopul este astfel atins, rezultatele elevilor fiind evident ameliorate.

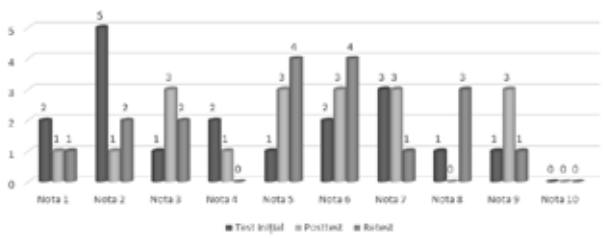

Figura IV - Grafic comparativ al probelor de evaluare pe note eșantion experimental

În vederea stabilirii eficienţei metodelor aplicate s-au comparat rezultatele obţinute în cele trei etape şi poate observa diferenţa semnificativă a rezultatelor eșantionului experimental. Acest grafic anterior (fig. IV), reflectă îmbunătățirea considerabilă a rezultatelor elevilor, mai ales în perioada de posttestare. Aplicarea strategiilor de lectură și a metodelor interactive de predare-învăţare, a îmbunătăţit calitatea şi cantitatea informaţiilor dobândite de elevi în perioada experimentului. Pentru o mai bună vizualizare, s-a urmărit evoluția a două eleve, una din eșantionul experimental, iar cealaltă din eșantionul de control, ambele cu rezultate bune și foarte bune la învățătură, deci având același nivel intelectual. După cum se observă, prima cunoaște o evoluție considerabilă, iar în cazul celei de a doua, se cunoaște un real regres (fig. V).

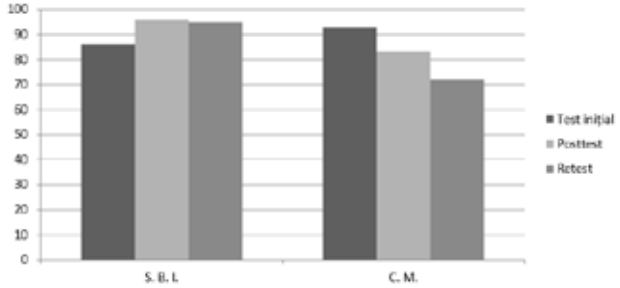

Figura V - Grafic comparativ a doi elevi, unul din eșantionul experimental, iar celălalt din eșantionul de control

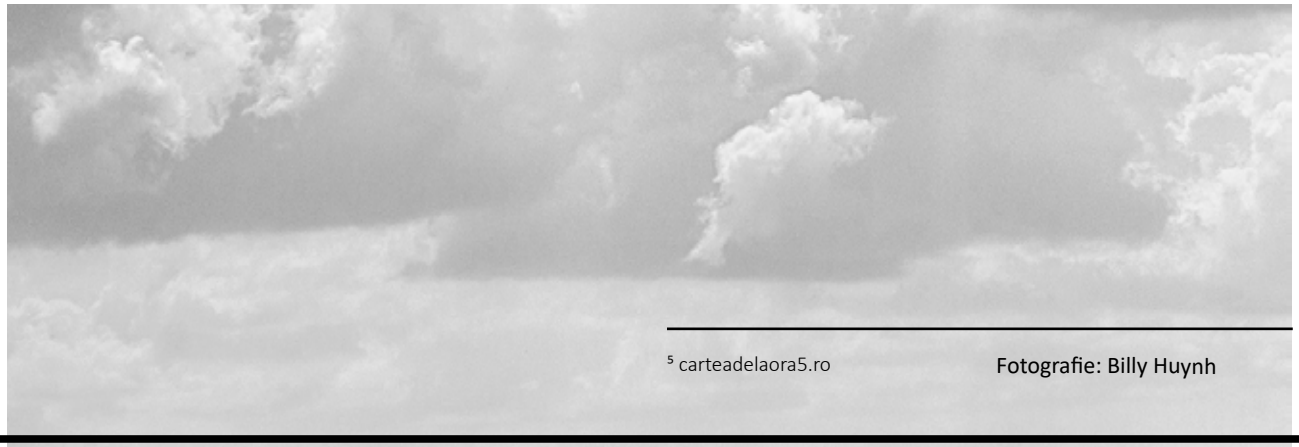
Îmi propun ca în fiecare etapă a lecturii să introduc strategii și metode interactive pentru a se diversifica orele tradiționale, adeseori obositoare. Jocul poate fi utilizat în orice moment al lecției, facilitează procesul de asimilare, fixare și consolidare, rol hotărâtor în formarea personalității. Reprezintă o modalitate concretă în stimularea interesului pentru disciplina Limba și literatura română. Munca în echipă, jocul de rol, dramatizarea, entuziasmează elevii. Sunt implicați toți copiii indiferent de gradul lor intelectual, fiecare regăsindu-se într-un anumit moment al jocului. Jocul este o activitate cognitivă specifică acestei perioade, a copilăriei. Cunoscând locul pe care-l ocupă în viaţa copilului, elevului, este uşor de înţeles eficienţa folosirii lui în procesul instructiv-educativ.

În articolul de faţă am încercat reliefarea modului în care s-au aplicat la clasă metode şi procedee interactive, în special jocul de rol, mijloace de învăţământ adecvate, menite să contribuie la însuşirea plăcută a cunoştinţelor şi la formarea deprinderilor de muncă prin efort propriu.

Deși m-am oprit, în general, doar asupra unei metode și anume jocul, acestea sunt multiple și le-am experimentat și descris în lucrarea de grad I, Tipuri de lecturi succesive privind accesibilizarea personajului dintr-o nuvelă, ceea ce denotă faptul că lectura însăși este o artă, idee de la care am și dorit să scriu acest articol.

Nu în ultimul rând, aș dori să închei cu un citat al marelui scriitor Marcel Proust, în care îngemănează atât de profund copilăria și cartea: „Poate că nu sunt zile ale copilăriei mai intens trăite decât cele pe care aveam impresia că le-am abandonat fără a le fi trăit, cele pe care le-am petrecut în compania unei cărți bune”[5].

Lenuța Kondratovici

[5] carteadelaora5.ro

Fotografie: Billy Huynh

Contact

Fotografie: Marko Blazevic

Vă așteptăm cu drag lucrările la adresa de e-mail:
vioricamail@yahoo.com

Echipa

REDACTOR
Viorica-Macrina Lazăr

CONTRIBUȚIE TEHNOREDACTARE
Aurora Pașcan

GRAFICĂ
Matheea Negruț

FOTOGRAFII
Marko Blazevic
Luke Stackpoole
Esteban Amaro
Thomas Kelley
Billy Huynh

ILUSTRAȚII
Traian Abruda

REALIZATOR
Biblioteca Municipală
„George Sbârcea”

SPONSOR
Romaqua Group

ISSN 2537 - 1606
ISSN-L 2537 - 1606

FUNDAȚIA MIRON CRISTEA
ROMAQUA GROUP
Primăria TOPLIȚA
CENTRUL CULTURAL TOPLIȚA
BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „GEORGE SBÂRCEA”